O propisivanju cijena

Određivač cijena je Bog Svevišnji

Allahov Poslanik, s.a.v.a., je rekao: *"Ja ne propisujem cijene, jer Bog Svevišnji je Onaj Koji* .1 [*određuje cijene."*[1

Allahov Poslanik, s.a.v.a., je rekao: *"Skupoća i jeftinoća su dvije vojske od vojski Boga* .2 *Svevišnjeg; jedna od njih se zove 'žudnja', a druga se zove 'strah'. Kada Bog Svevišnji odluči da prouzroči poskupljenje robe, On u grudi trgovaca ubaci žudnju pa oni za njom žude i zadrže je, a kada Bog odluči da prouzroči pojeftinjenje, On ubaci u srca trgovaca strah od nje, pa je oni* [*odbace od sebe."*[2

Vjerovjesnikovo, s.a.v.a., ustezanje od propisivanja cijena

U djelu Usudu-l-gabe se prenosi od Ibn Nadlea: *"Oni su, u Godini gladi, rekli Vjerovjesniku,* .3 *s.a.v.a.: 'Odredi nam cijene, o Allahov Poslaniče!' On je odgovorio: 'Bog će me pitati za*

postupanje koje uvedem vama, a On mi ga nije naredio. Zato, molite Boga da vam da od [*dobrote Svoje!"*][3

U djelu Men la jahduruhu-l-fekih se navodi: *"Rečeno je Allahovom Poslaniku, s.a.v.a.: 'Bilo bi* .4 *dobro kad bi nam odredio cijene, jer one rastu i padaju!' Allahov Poslanik, s.a.v.a., je odgovorio: 'Neću da susretnem Boga Svevišnjeg s novotarijom o kojoj mi nije ništa rekao. Zato, pustite Božije robove da jedni od drugih jedu (opskrbu), a ako budete upitani za savjet, podajte* [*savjet!"*][4

Naredba o uspostavi pravednih cijena

Imam Ali, mir s njim, je rekao u pismu Eštaru en-Naha'iju, kada ga je postavljao za .5 namjesnika Egipta: *"Zato, spriječi zadržavanje dobara od prodaje dok ne poskupe, jer je Allahov Poslanik, s.a.v.a., to zabranio. Neka prodaja bude bez smetnji, uz tačne mjere i cijene, tako da* [*ne šteti ni prodavaču, ni kupcu!"*][5

Poželjnost prodaje po nižoj cijeni u strpljivosti i u nadi u Božiju nagradu

U djelu El-Mustedrek ale-s-Sahihajni se prenosi od El-Jese'a ibnu-l-Mugire: *"Allahov* .6 *Poslanik, s.a.v.a., je prošao pokraj čovjeka na pijaci koji je prodavao hranu po cijeni nižoj od tržišne, pa je upitao: 'Prodaješ na našoj pijaci po cijeni nižoj od naše cijene?' Odgovorio je: 'Da, prodajem.' Na to je on rekao: 'Strpljivo se Božijoj nagradi nadajući?' Odgovorio je: 'Da.' On mu je onda rekao: 'Raduj se! Zaista, dobavljač na našu pijacu je kao borac na Božijem putu; a onaj ko se bavi skladištenjem robe (s namjerom da je proda kada poskupi) na našoj tržnica je kao* [*otpadnik od vjere po Knjizi Božijoj'"*][6

Razmatranje predaja o propisivanju cijena

Moguće je podijeliti predaje o propisivanju cijena na nekoliko skupina, kao što je to pokazano u

:tekstu. Te skupine su

Prva skupina obuhvata predaje koje nedvosmisleno govore da je Bog Svevišnji – Procjenitelj i .da On jedini određuje cijene roba

Druga skupina obuhvata Vjerovjesnikove, s.a.v.a., hadise, čiji sadržaj potvrđuje predaje prve .skupine i odlučno odbacuju da ljudi predlažu cijene, ubrajajući to u nasilje i novotariju

Treća skupina sadrži samo jedan hadis, kojim se ukazuje na poželjnost prodaje po cijeni nižoj .od tržišne ako je to potaknuto sticanjem Božijeg zadovoljstva

Prva i druga supina hadisa o određivanju cijena upućuju na nezakonitost davanja cijena robama u islamskom poretku. To je u punoj suprotnosti s naredbom koju je Imam Ali u svoje .vrijeme izdao Maliku el-Eštaru o neophodnosti uređenja pravedne vrijednosti roba

Da bi smisao ovih hadisa bio sasvim jasan i da bi se utvrdilo značenje potrebno je odgovoriti na :sljedeća pitanja

?a) Šta je smisao tvrdnje da je jedini procjenitelj Bog Svevišnji

?b) Zašto je Vjerovjesnik, s.a.v.a., odbio odrediti cijene u vrijeme suše i to izričito osudio

c) Ako je poredak određivanja cijena nezakonit sa islamskog stanovišta, zašto je onda Zapovjednik vjernika, Imam Ali, mir s njim, naredio da se utvrde pravedne cijene, koje neće biti ?na bilo čiju štetu

Procjenitelj je Bog Svevišnji

Cijenu je moguće podijeliti na prirodnu i neprirodnu cijenu. Prirodna cijena se kreće u stvarnim okolnostima i sastavnicama roba i tržišta, kao što su kakvoća, količina, troškovi proizvodnje, raspodjela, skladištenje, potražnja i sve drugo što ulazi u određivanje stvarne vrijednosti robe. A neprirodna cijena nastaje u neprirodnim prilikama koje nameće prodavač, kao što su skladištenje robe (s namjerom da se proda kada poskupi), međusobni dogovor trgovaca oko .određene cijene – što je poznato kao ***"zidanje cijena"*** – i pravljenje crnog tržišta

U svjetlu ovakvog razvrstavanja, cijena data od Boga je ta prirodna cijena. Očigledno je da

predaje koje pripisuju cijene Bogu Svevišnjem kazuju o postojanju cijene za svaku robu koja nastaje na temelju stvarnih uvjeta za postojanje te robe i njezine izrade, a u skladu sa stvarnim stanjem tržišta. Ono što proističe iz zbira troškova robe i prirodnih prilika tržišta predstavlja prirodnu cijenu, za koju pobrojane predaje navode da je od Boga Svevišnjeg. To je cijena na .kojoj se roba čvrsto drži na tržištu, sve dok se ne upletu neprirodni činioci

Poslanikovo, s.a.v.a., suprotstavljanje određivanju cijena

Ranije spomenuta razvrstanost cijena baca svjetlo na stav države o određivanju cijena. Ako vladino utvrđivanje cijena znači obaranje prirodne cijene robe, onda je to zapravo nasilje prema .proizvođaču i nanošenje štete samom toku proizvodnje

Bez ikakve sumnje, pad proizvodnje neizbježno izaziva privredni zastoj. Stoga, država nema pravo smanjivati cijene robe ispod razine prirodne cijene – primjerene troškovima proizvodnje i prirodnim prilikama tržišta – čak ni u okolnostima krize i u razdobljima pomanjkanja robe. Naprotiv, njezina uloga se ogleda u suprotstavljaju neprirodnim činiocima, koji dovode do .porasta cijena iznad prirodne vrijednosti roba

U svjetlu iznesenog, jasno se ispoljava mudrost Vjerovjesnikovog, s.a.v.a., suprotstavljanja određivanju cijena te istovremeno njegova borba protiv skladištenja robe (s namjerom da se proda kada poskupi) na tržištu roba, što je kasnije učinio i Imam Ali, mir s njim. S jedne strane, ovaj stav je imao za cilj spriječiti štetu i nanošenje nepravde proizvođaču, što bi izazvalo pad obima proizvodnje. S druge strane, tim stavom se nastojalo ukloniti činioce koji dovode do .nenadziranog povećanja cijena

Tako, čini se da su šerijatski pravnici koji su iznijeli mišljenje o potpunoj neprihvatljivosti .određivanja cijena imali upravo to značenje u vidu

Pravednost cijena u vrijeme Zapovjednika vjernika, Imama Alija, mir s njim

Razmišljanjem o predočenom postaje očito da nalog Zapovjednika vjernika, Imama Alija, mir s njim, o neophodnosti da se prodaja obavlja bez ometanja, uz tačne mjere i cijene, te da ne šteti ni prodavaču, ni kupcu, nije u suprotnosti sa stavom Vjerovjesnika, s.a.v.a., o suprotstavljanju određivanju cijena. Naprotiv, njegov nalog ulazi u okvire stava Vjerovjesnika, s.a.v.a., iz ugla .suprotstavljanja uzrocima koji dovode do nenadziranog povećanja cijena

Zato je nekolicina pravnika dopustila vladaru da u slučaju nepravednog podizanja cijena od strane prodavača odredi cijene.

Kada ovo razmatranje uzmemo u obzir, tada se može zaključiti da pravno mišljenje o nedopuštenosti određivanja cijena ima u vidu određivanje naspram prirodne cijene. A pravno mišljenje o dozvoljenosti ima u vidu određivanje cijena i pridržavanje određene vrijednosti nasuprot neprirodnoj cijeni, a u cilju suprotstavljanja skrivenim lažnim sastavnicama koje stoje iza proizvoljnog povećanja cijena. Prema tome, nema međusobnog pobijanja mišljenja šerijatskih pravnika o određivanju cijena.

---

[1] . تنبيه الغافلين : ص 192 ح 246 .

[2] . تاريخبغداد : ج 8 ص 50 الرقم 4109.

[3] . اُسدالغابة : ج 6 ص 343 الرقم 6401 .

[4] . كتابمنلايحضرهالفقيه : ج 3 ص 268 ح 3969 .

[5] . نهج البلاغة : الكتاب 53 .

[6] . المستدركعلىالصحيحين : ج 2 ص 15 ح 2167 .